

Marta Györiová rod. Grossmanová (* 1947)

Tému 2. generácie preživších holokaust, hľadania miesta vo svete a udržiavania tradícií vám predstavujeme prostredníctvom príbehu pani Marty. Tá sa narodila v rodine preživších holokaust, ktorí sa po návrate do Košíc po II. svetovej vojne museli vyrovnávať s hrôzami vojny i s opätovným začlenením sa medzi tamojšie obyvateľstvo. Rodina tvorila mizivé množstvo tých, ktorí sa vrátili a napriek nepriazni osudu sa rozhodli zotrvať vo svojej viere a aj prostredníctvom nej opäť nájsť svoju stratenú identitu. Pani Marta si svojou húževnatosťou splnila sen stať sa učiteľkou a zároveň ostať zbožnou židovskou ženou. Napriek tomu, že sa im nepodarilo odísť do zaslúbenej krajiny Izrael, vytvorila si svoj domov aj na Slovensku a aktívne sa podieľa na organizovaní židovských žien a udržiavaní židovských tradícií. Tradície a náboženský život sa stali neoddeliteľnou súčasťou jej života.

S jej príbehom sa môžete bližšie zoznámiť tu:

podcast

príbeh

krátky film

Základná a stredná škola

Aktivita 1

Téma:

príbehy 20. storočia, holokaust a jeho následky v živote navrátilcov, II. generácia preživších holokaust, vlastná história a historické povedomie

Cieľ:

spoznať vlastnú minulosť, utvárať historickú pamäť, posilňovať medzigeneračné vzťahy, cez vlastné príbehy uchopovať minulosť a vžiť sa do pocitov preživších príbehy 20. storočia, scitlivovať mladých voči daniu okolo nás

Pomôcky:

internet, zápisník, pero, album, nahrávacie zariadenie (MP3, telefón, diktafón), archívne materiály, dobové záznamy

Postup

- Po oboznámení sa s príbehom pamätníčky a s pocitmi ľudí II. generácie preživších holokaust vedieme so žiakmi rozhovor o príbehoch z ich rodinnej histórie. Pýtame sa ich, či vedia o tom, že ich prarodičia prežili niečo zaujímavé vo svojej minulosti.
- Vyzývame ich, aby sa s nami podelili o čriepky rodinnej histórie.
- Zadáme im domácu úlohu:

Úloha:

Porozprávaj sa so svojimi starými rodičmi, prastarými rodičmi o tom, ako prežili druhú svetovú vojnu. Spýtaj sa ich, či sami alebo niekto z ich rodiny/okolía zažil niečo zaujímavé. Ako prežívali vojnovú dobu? Ako zasiahla vojna do ich života? Majú židovské korene alebo poznali nejakých Židov? Poznali niekoho, koho odvedli do koncentračného tábora? Aký bol jeho/jej osud?

Spíš ich spomienky do príbehu alebo nahraj ich spomienky. Zozbieraj k príbehu i podporné materiály (fotografie, výstrižky z novin, archívne dokumenty, list, denníky, pamätníčky a pod.).

- Stanovíme časový horizont pre splnenie úlohy.
- Naplánujeme priestor a spôsob na prezentáciu získaných informácií žiakov.
- Vyberieme spolu so žiakmi im vyhovujúci formát prezentácie (školská trieda, celoškolské podujatie, miestne podujatie, výstava na pôde rôznych inštitúcií, beseda s pamätníkom v škole, knižnici a pod.).
- Spopularizujeme podujatie (plagáty, info v médiách, na stránkach školy, obce, mesta).
- Prezentujeme vybraným spôsobom s možnosťou pozvať rodinných príslušníkov, pamätníkov a hostí.
- Na záver vedieme rozhovor o tom, čo ich najviac zaujalo, čo najviac prekvapilo.
- Vyzveme ich k tomu, aby skúsili zadefinovať konkrétny príklad, kde by im mohli byť zažité príbehy a aktivity nápomocné.

Základná a stredná škola

Aktivita 2 – Kto som?

Téma:

inakosť, kultúrna, náboženská identita, odlišnosť, tolerancia

Ciel:

priblížiť odlišnosti vnímania marginalizovaných skupín obyvateľstva, poukázať na zvyhodňovanie resp. znevýhodňovanie niektorých skupín obyvateľstva, upozorniť na rozdielne možnosti dostupnosti zdrojov sociálnej pomoci

Postup

- Na úvod vedieme so žiakmi diskusiu na témy odlišnosti, inakosti. Rozhovor postupne nasmerujeme na tému židovstva: Stretli ste sa už niekedy s príslušníkom odlišnej kultúry, náboženstva, etnickej skupiny? Opíšte nám svoju skúsenosť. Počuli ste už slovo Žid? V akej súvislosti? Koho ním označovali? Ako podľa vás vyzerá príslušník židovského národa? Skúste opísať.
- Pred hodinou si pripravíme kartičky s rôznymi postavami (v tomto prípade sa zameriame na odlišnosti v tradíciách a náboženstvách). Napr.: 40-ročný kresťan, muž, 50-ročná rómska matka, 60-ročný ortodoxný Žid, 25-ročná tanečníčka folklórneho súboru, 35-ročný ukrajinský lekár, 40-ročný majiteľ čínskeho obchodu, 17-ročná černošská študentka, slovenský podnikateľ ateista atď.
- Učiteľ niektorým žiakom prilepí na chrbát lístoček s postavou, pričom daná osoba nevie, kým sa stala.
- Následne zadá ostatným inštrukciu, aby sa správali k označeným osobám tak, aby iba oslovením a správaním mu naznačili, kto sú, akú osobu predstavujú. Nesmú ho oslovovať menom, ani opisovať, kým sa stali, aký status majú. Všetky indície smú získať iba z vonkajších prejavov správania.
- Žiaci sa navzájom stretávajú, chodia medzi sebou, vymieňajú si neverbálne i verbálne informácie. Na základe prejavov ostatných sa domýšľajú, kým sú.
- Stred miestnosti označíme kriedou, stuhou, lanom a pod. Na okrajoch vyznačíme spoločenský status z jedného konca od najvyššieho po druhý koniec najnižšieho.
- Žiakom s nálepkami dáme inštrukciu, aby sa postavili popri označení kriedou, stuhou, lanom a pod. podľa vlastných pocitov zo správania ostatných voči nim na stupnici spoločenského statusu.
- Keď už každý stojí na svojom pocitovom mieste, dovoľte im odhaliť svoju identitu.
- Po aktivite rozvineme diskusiu. Vedíme ich k vyjadreniu pocitov z aktivity, ako s nimi komunikovali ostatní, čo pri tom cítili, aké to bolo, keď nevedeli, kto sú, či im prekážalo zmenené správanie spolužiakov voči nim, aké to bolo byť „občanom druhej kategórie“, ako sa vnímali byť „inými“ na základe správania okolia.
- Na záver sa so žiakmi rozprávame o výstupoch z aktivity:
  - Ako si sa cítil pri čítaní príbehu a počas týchto aktivít?
  - Čo ťa najviac zaujalo? Čo ťa najviac prekvapilo?
  - Vedel by si uviesť konkrétny príklad, kde by ti mohli byť zažití príbehy a aktivity nápomocné?
  - V akých situáciách sme najčastejšie konfrontovaní a ovplyvňovaní svojimi predsudkami a stereotypmi?
  - Čo nás väčšinou spája a čo rozdeľuje?
  - Stretol si sa niekedy s odsudzujúcim prístupom, predsudkami ostatných voči tebe? Ako si sa pri tom cítil?
  - Je podľa teba dôležité hovoriť o spomínaných témach? Zdôvodni prečo.